

SCHERZANDO

REVISTA CATALANA MUSICAL

ANY XV.

GIRONA, X AGOST M.CM.XXIV.

NVM. CLXV

Clavé

s el geni musical de l'aubada de la nostra renaixença. En l'hora primera d'aquell dia clar en què el sentiment de catalanitat es deixondia al toc fecund del romanticisme, un home músic, poeta de temperament, una ànima simple, transformava en substància pels humils el daler i joia que enardia els esperits escollits, qui foren els iniciadors i sembradors de la nova era.

Un nou dalit s'emparava de Catalunya, una consciència s'incienava i una amor s'encenia. Una primavera començava, i si els arbres de gran alçada esdevenien frondosos, si el cel clarejava a la nova llum, si l'aire es temperava amb escalfors generadores, els arbres humils i les plantes xiques, tota l'ocellada i els petits insectes i tota prada i herbei havien també d'alegrar-se i reflectar la nova vida. A l'alta intel·lectualitat dels pensadors, dels estètics, dels primers poetes, dels folkloristes, havia de respondre la classe humil del poble, transformant a la seva manera els exemples que li mostraven les altes categories de l'intel·lecte. Però el poble per a fer-se seu lo de dalt necessita un intèrpret, un intermediari qui posseint la mateixa natura que aquell, tingui el poder de la visió aguda i la facultat d'assimilador i de creador. Aquest intèrpret fou En Clavé.

En Clavé, creiem nosaltres, no tingué pas sobtadament consciència de la seva missió; ni de cop i volta posseí la cultura necessària per a fer obra verament de bon gust; però aquest mateix falliment dels seus inicis li permeté una influència i eficàcia sobre la massa popular que no hauria tingut posseint des del principi una cultura superior.

Ell fou el músic-poeta del poble; començà per emprar la mateixa pobresa artística de les danses i cançons vulgars de l'època i a mida que el poble l'estimà, ell, qui era

un escollit de la bellesa, anà excel·lint-se, arribant a la creació d'una obra sinó sempre perfecta, d'una forta catalanitat i sana alegria, d'un regust de natura tan singular com pocs exemples es troben en la història de l'art.

Dues influències insanes tingué l'obra artística d'En Clavé: l'exòtica de l'òpera italiana, que absorvia tots els talents musicals contemporanis de països llatins, i la de la música vulgar ciutadana de la Barcelona vuitcentista. Però, la humilitat i ingenuïtat del nostre músic, la seva bonesa i simplicitat, el seu optimisme, l'alegria clara d'aquella ànima amaraven i vivificaven aquelles formes pobres i degenerades. I quan per la influència de la nova alenada catalanitzadora, havent els Jocs Florals obert les portes del temple de la poesia nostrada, redreçant-se la Morta-viva virginal i somniosa d'un avenir misteriós de glòria, En Clavé es sentí ferit per la cançó tradicional de raça patentitzada pels patriarques del nostre Renaixement, allavors creà la part forta i immortal de la seva obra, els cants corals singulars en la seva força i catalanitat, francs i oberts, amarats de natura, amb frescors idíl·liques inefables, amb intuïcions descriptives genials. L'obra d'En Clavé era el ressò en el poble del moviment intel·lectual dels romàntics il·lustres, dels arqueòlecs i folkloristes; responia a l'ambient mateix que creà els Jocs Florals i inspirà als primers poetes. Era el cant d'aubada del nostre Renaixement.

La facultat d'assimilació i de transformació del nostre músic es mostra en grau eminent en *Els Xiquets de Valls*. Ell no copia, transforma en substància pròpia la música del poble; i la melodia resta tan popular com abans però amb una nova frescor i una alenada més ample. La simplicitat i rudesia de l'harmonia, la característica de la melodia insuperable de vigor i de franca alegria, melodia popular que renaix a nova vida; tot l'ambient del quadro, tota l'animació i vida, tot és sentit i expressat d'una manera directa, amb una veritat extraordinària.

Les influències insanes del italianisme i de la música vulgar esdevenien inspiracions frescals i ingènues al contacte d'aquell temperament insòlit. *Les Flors de Maig*, un dels primers chors catalans que escrigué, transforma i dignifica les sobre dites influències. En aquest chor la dansa vulgar pren sentors i fortalesa de natura en els temps moguts que envolten la formosa melodia-cançó «Sota d'un sàlser», que tot català coneix i canta. Aquesta cançó, tan ben sentida en la seva simplicitat, té una modalitat, una sentimentalitat tota italiana a la manera de Donizetti, però que en resta tota redimida pel ritme i per aquella sentor claveriana especial que és com una individualització genial del sentit general de la cançó nostrada.

El romanticisme, que en podríem dir gòtic, dels intel·lectuals, es transforma en els idíl·lis camperols d'En Clavé en un sentiment poètic, delicat, ben catalanesc, encara que servant el caient convencional i pueril del gènere d'origen. Les pastores i pastors

del poeta tenen encara el tirat de personatges del romanço de l'època, però la música ho redimeix tot amb son poder miraculós. *El somni d'una verge* resulta un quadro perfecte de delicadesa i frescor. La bella cançó és el tipus més acabat i genuí de la melodia claveriana, que encisa per aquella ingenuïtat i simplicitat tan pròpia. Altre idil·li camperol, *De bon mati*, és, creiem nosaltres, una obra encara més bella, potser la més perfecta del nostre músic. En ella la inspiració, que és contínua i sostinguda fins al final, té un regust de natura insuperable. La descripció poètica està vivificada pel ritme, per la melodia, amb un sentiment directe de l'hora i del ambient; la frescor de la rosada que verament «ruixa la vall», el cant del gall, «l'airet fresquet», la vida que es desperta, tot aquell inefable sentiment frescal d'alegria innocent de l'hora primera virginal, tot està expressat amb un sentiment pur i inefable. La melodia central és la rosa vera de tot aquell encant; comença suaument, s'eleva i s'espandeix i mor amb una distinció suprema. Fins la forma general, que en les obres extenses del nostre músic peca a voltes de manca de filiació de motius i episodis, en aquest idil·li està resolta en una bella unitat per mitjà d'un motiu que persisteix en diferents ritmes; iniciant la composició quietament i animant-se de moviment es transforma al final en un aire de dansa, que els pedants poden trobar pueril, però que nosaltres creiem una digna conclusió, sentint-hi tota l'alegria corresponent a l'esperit senzill del nostre músic-poeta.

La visió i el regust de la naturalesa encara és més viu en altres chors, sobretot en *Els pescadors* i *La brema*. En el primer la música dóna tot el sentiment de la platja allargassada i de la gran planura del mar; el cant dels pescadors i la varada de la barca tenen una justesa de caràcter, porten una visió i un sentiment poètic del natural que corprenen. En *La brema*, l'instint descriptiu s'hi demostra amb una força insuperable. No hi ha música més viva, més del terrós, més nostra que aquesta. Paraula i música són cos i ànima. Es una obra potent, fins magestuosa; però, plena de sava, sucosa i assolellada. Lo més admirable, lo més singular d'aquest músic-poeta és la unió que es troba en ell de la subtibilitat i de la penetració de l'esperit amb la *manera*, l'estil, del tot popular i fins a voltes vulgar de la forma. Ens fa l'efecte d'aquells homes del poble, pagesos especialment, que us admiren per la visió profunda i penetrant que tenen de les coses, i que les diuen amb la mateixa frase planera i senzilla que expressen les coses més ordinàries de la vida.

S'ha dit que la forma harmònica d'En Clavé és defectuosa; i això no és veritat. Aquella harmonia és justa i adequada a la melodia que acompanya. Proveu de canviar-la, de fer-la, com diuen, més interessant, i treureu tot l'encís, tota la gràcia del conjunt; en malbarateu l'essència genuïna. Ademés les veus estan tractades tan adequadament als mitjans d'un chor popular, que sonen sempre esplèndidament robustes

i sonores. Es pot dir que si En Clavé creà els chors catalans, aquests, a son torn, formaren la tècnica del creador.

Perquè ell és el creador del chor català, Catalunya l'hi ha d'estar agraïda profundament. Ell que significa aquesta munió de gent del poble que canta en conjunt l'accent musical de la pròpia raça, és d'una transcendència social i patriòtica incontestable.

En Clavé, demés d'ésser un gran artista popular, tenia la vocació inestimable d'un apòstol. Ell va aconseguir fer cantar tota Catalunya, que és com si diguéssim agermanar en un mateix sentiment tot un poble. Ell sentia la necessitat d'acoblar les veus de la gent humil perquè donava així el pa de la bellesa al que de fam patia, als seus germans de classe i de pàtria; ell fruïa en les grans sonoritats de molts pits ressonant a l'hora, de molts cors bategant al mateix ritme, entonant l'expressió bella de llurs sentiments; ell era la veu de l'artista del poble, que el mateix poble, fent-se-la pròpia, eixamplava i engrandia. Era un gran educador del sentiment popular. I aquesta és la seva major glòria.

Deixar morir aquesta obra seria un pecat immens de tot Catalunya. Els chors en el nostre poble són l'element artístic de més eficàcia d'educació popular. Són el mitjà meravellós per a servir el nostre esperit fidel a la natura per la qual Déu ens ha fet com som, catalans.

Els orfeons moderns són fills hereus de l'obra choral del geni d'En Clavé; la modalitat és diferent perquè en el món tot evoluciona i la vida és moviment; però l'esperit és el mateix. Som els continuadors d'aquella eclosió esplendorosa. Som els que volem servir el cant de germanor de tot un poble, per mantenir la seva força vital, lo que constitueix el seu ésser.

Catalans, honoreu Clavé. Ajudeu, fomenteu, alenteu, deu nova vida al cant choral de Catalunya. Feu-ho per amor al mestre i per amor a vosaltres mateixos.

LLUÍS MILLET

Borodin

ORODIN representa en la música un dels racers més amables i sincers de la moderna escola russa, escola d'originalitat brillantíssima que, amb ses formes ben ardides, ha esdevingut un dels principals corrents artístics d'avantguarda. Forma part del grup dels cinc (Balakirew, César Cui, Borodin, Mussorgsky i Rimsky-Korsakoff). Es a aquest grup al que deu atribuir-se principalment la decisiva impulsio que ha pres la música russa, ja que és a ell a qui hom deu l'èxit i la influència que aquesta música ha assolit enllà dels límits del seu país.

Borodin, des de la seva infantesa, havia orientat sos estudis envers una carrera lliberal; als vint-i-dos anys era metge d'un hospital militar, i més tard fou nomenat professor de química, exercint son magisteri primerament en una acadèmia i després en l'Escola de Medicina per a dones, en l'organització i creació de la qual es consagrà amb gran entusiasme. Formà part de tota mena de societats benèfiques i patronatges a favor de la joventut estudiant, principalment femenina, guanyant-se l'admiració, l'agraïment i l'amor profund de totes les seves deixebles.

La producció d'aquest autor no és gaire extensa: les múltiples activitats científiques i filantròpiques li prenien molt de temps. Deixà escrites dues simfonies completes i una tercera inacabada; el poema simfònic «En les estepes de l'Asia central», per a piano; la suite «Au couvent» i altres peces, entre elles un bon nombre de «lieder». Deixà també inacabada una única òpera, obra nacional, titulada «Príncep Ygor», que fou terminada i instrumentada per Rimsky-Korsakoff i Glazounow.

Dels dos quartets per a instruments d'arc, el en *re major* és una de les obres més conegudes d'aquest autor, distingint-se especialment pel seu intens colorisme, la riquesa d'accents afectius i la preponderància que hi pren l'element oriental. El «Nocturn» especialment ha esdevingut popularíssim, tot ell graciós i amarat d'una fantasia que afirma poderosament la nacionalitat de son art subtilíssim. Aquest fragment és considerat com un dels més característics i bells del modern art impressionista.

T. M.

Premis musicals

Concepció Rabell i Cibils, Vidua Romaguera.—III Concurs.—Any 1924

L'«Orfeó Català» de Barcelona endreça als compositors catalans el present cartell:
I. Premi de 2.000 pessetes al millor Quintet per a instruments d'arc i piano. Els

compositors són lliures d'adoptar la forma i divisió clàssica del Quintet o qualsevol altra forma que la inspiració i el bon gust els suggereixin.

II. Premi de 6.000 pessetes (extraordinari, per no haver-se adjudicat en el Concurs anterior), a la millor composició per a solistes vocals, chors i orquestra, o per a chors i orquestra solament, si l'assumpte escollit no permet l'empleu de solistes, en una o varies parts i d'una duració mínima total de 40 minuts, sobre text català. Els compositors poden amb tota llibertat emprar qualsevol de les formes conegudes amb els noms d'oratori, cantata, poema, llegenda, etc., o qualsevol nova forma que la inspiració els suggereixi, essent indiferent també que el caràcter de l'obra sia religiós o profà, mentre no sia anti-religiós ni immoral. En igualtat de qualitats musicals, serà preferida l'obra de majors qualitats literàries. Acompanyarà a cada partitura una reducció per a veus i piano.

Per a donar idea de l'amplitud de criteri en què es basarà el present Concurs, essentem a continuació algunes obres de autors, formes i temes ben diversos i de totes èpoques, l'estudi de les quals podrà servir als compositors, no per a imitar-les servilment, sinó per a orientar-se i cercar formes noves dintre la immensa varietat que el gènere permet.

Bach. *Cantates religioses. Cantates profanes. Oratoris.*—Hændel. *Cantates i oratoris. El Messies. Israel a Egipte. Judes Macabeu. Oda Ceciliana, etc.*—Haydn. *Les Estacions. La Creació.*—Beethoven. *Crist en el Montolivet.*—Schumann. *Faust.* (escenes del poema de Goethe). *El pelegrinatge de la rosa. El paradís i la Peri.*—Berlioz. *La infància de Crist.*—Cèsar Franck. *Les Beatituds. Psyché.*—Tinel. *Franciscus. Godoleva.*—Brahms. *Un requiem alemany.*—Elgar. *El somni de Gerontius. Els Apòstols, etc., etc.*

Els compositors que concorrin al present Concurs han d'ésser fills de terres de llengua catalana (Catalunya, Balears, València, Roselló, etc.), o han de tenir, quan menys, deu anys de residència en alguna de les encontrades on es parla la llengua nostra. L'Orfeó Català podrà exigir dels autors premiats la documentació necessària per a justificar aquesta condició.

Les composicions no hauran d'ésser escrites de mà dels mateixos autors, sinó de copista, procurant en elles la major claretat.

En cas de publicar-se la composició mereixedora del premi del present concurs, serà obligatori estampar, en el lloc més escaient, que l'obra ha estat premiada en els Concursos Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera, divent-se així mateix precisar l'any corresponent.

L'Orfeó Català es reserva el dret de publicar aquelles composicions premiades que bé li sembli, retenint del producte de la llur venda les despeses de publicació, i dei-

xant a benefici dels autors els rendiments successius. L'Orfeó Català es reserva el dret de fer executar, sempre que vulgui, les composicions premiades, els manuscrits de les quals pasaran a formar part del seu Arxiu-Biblioteca i en cap cas podran sortir-ne. Si l'autor d'alguna de les obres premiades en desitja còpia, l'Orfeó Català la farà treure, essent-ne la despesa a carrec de l'autor.

La propietat de les obres premiades queda a favor de llurs autors.

Es potestatiu del Jurat el deixar d'adjudicar el premi, en tot o en part, per raó del magre valer de les obres presentades.

Les composicions, que hauran d'ésser rigorosament inèdites, s'enviaran a l'Orfeó Català (carrer Alt de Sant Pere, 13), a nom de Joan Salvat, Secretari dels Concursos Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera, i cada una d'elles portarà un lema.

Terme d'admissió: Fins per tot el dia 31 de gener de 1925, per les composicions del tema I.

Fins per tot el dia 31 de desembre de 1926, per a les composicions del tema II.

El veredictes del Jurat es farà públic el dia 8 de maig de 1925 i el dia 8 de maig de 1927, respectivament.

Per a conèixer els autors premiats quan es publiqui el veredictes del Jurat, aquest demanarà l'enviu d'uns quants compassos de la composició premiada, acompanyats del nom i residència del guanyador del premi. Els autors premiats seran degudament convocats a recollir els premis en una data compresa dintre dels tres mesos següents a la publicació del veredictes. Els compositors que, en circumstàncies normals i havent estat convocats per tres vegades, no es presentin a recollir els premis dintre els tres mesos assenyalats, s'entendrà que renunciïn als drets llurs.

Les obres no premiades es retornaran a llurs autors durant els tres mesos següents a la publicació del veredictes, mitjançant la presentació del lema i els sis primers compassos. Les que no es retirin durant dit terme, l'Orfeó Català es desentén del compromís de guardar-les.

Formen el Jurat que ha de fallar el tema I els mestres següents:

Lluís Millet (designat per l'Orfeó Català). — Vicens M.ª de Gibert (designat per En Rafel Patxot i Jubert). — Jaume Pahissa (designat pel Sindicat Musical de Catalunya).

El tema II serà fallat pel Jurat que actuarà per al V Concurs de l'any 1926.

Barcelona, 8 de maig de 1924.—*Joaquim Cabot*, President de l'Orfeó Català.—*Pasqual Boada*, Secretari de l'Orfeó Català.

Al ben documentat article «Depuració de la tècnica en l'art», de En Eduard L. Chavarri, publicat a SCHERZANDO en el número corresponent al mes de Maig, el distingit escriptor musicògraf En Raul Laparra, des de la revista francesa *Le Ménestrel*, fa el següent comentari que per la seva importància transcrivim:

«No havem d'oblidar mai que l'art és vida», diu a manera de conclusió l'Eduard L. Chavarri en SCHERZANDO. I efectivament, totes les banals discussions d'escoles, de fórmules, antigues, actuals o futures, deurien desvaneixar-se davant eixa afirmació.

Ésser vivent amb art, serà sempre ésser del seu temps i de tots els temps. No hi ha res més deplorable, en el meu modo d'entendre, que la por de sortir de la llengua parlada a la seva època. Refusar una expressió que vos és dictada per un impuls del cor, perquè no s'emplea ja o perquè no s'ha empleat mai, és igualment inepte.

Amb escrúpols de aquest gènere s'arriva desseguida a una producció qu'és tal volta amb fórmules de la seva època, però que no sobreviurà pas perquè jamai ha sigut viscuda. Ademés, una obra és molt més interessant per la sensació que produeix que no pas pels mitjans qu'ella emplea.

El Sr. L. Chavarri té molta raó en desconfiar dels qu'ell anomena «diletants» i «dogmatizants» i de les seves petites batalles. En música no hi ha més qu'un mitjà de experimentar alguna cosa: les notes quant sonen bé. Un altre home s'ha explicat sabrosament sobre les xafarderies porteres en el umbral de l'acció de l'art, i es Anatole France; jo adoro particularment eixes ratlles:

«Els poetes son ditjosos: una part de la seva força està en la seva mateixa ignorància. Solament no cal qu'es disputin massa enèrgicament de les lleis del seu art: perden la seva gràcia i, com eis peixos fora l'aigua, es debaten banalment en les regions àrides de la teoria.»

Jo sé bé que no es tracta allà més que de poetes, però nosaltres músics podem com a veïns prestar la mateixa sement a aquest encantador «Jardí d'Épicure».

§ La Associació d'Estudiants de l'Ateneu Igualadí organitzà un concert de música de camera amb un programa confeccionat amb seny i que per la seva importància transcrivim: Quartet op. 18 n.º 4, Beethoven; Quartet n.º 2, Boradín; Quartet en *do menor*, op. 18, Beethoven.

La execució de llurs obres se confià als notables professors En Rafel Serra i B. Borrás, violins; En F. Andrés, viola, i En Sants Sagrera, violoncel.

Fou una sessió realment interessant, no solament per la serietat del programa, si nó també per llur acurada interpretació, car es indubtable que representa un esforç pels executants que cal agrair per l'altíssim valor que representa. La audició assolí un èxit ben estimable.